

АЛЕКСАНДАР СЕРГЕЈЕВИЧ ПУШКИН

1

РОМАНТИЗАМ • „ЕВГЕНИЈЕ ОЊЕГИН“

БИОГРАФИЈА

- Александар Сергејевич Пушкин рођен је у Москви 1799. у осиромашеној племићкој породици. Од малих ногу учи француски језик и стиче образовање из класичне књижевности.
- По природи бунтован, пише епиграме уперене против режима цара Александра I. Због својих политичких ставова два пута је био прогнан.
- У првом прогонству започиње рад на Евгенију Оњегину.
- Пошто бива одбијен од московске лепотице Наталије Гончарове одлази на Кавказ где учествује у руско-турском рату. Враћа се у Москву, поново проси Гончарову и жени се.

ПУШКИНОВА СМРТ

- Пушкин је изазвао извесног племића Д'Антеса на двобој због сумње да се удварао његовој супрузи.
- Двобој се одиграо 8. фебруара 1837. У Русији тог добадвобоји су били честа појава и прихватљив, иако незаконит, начин одбране части међу руском аристократијом.
- Први метак је опалио Д'Антес. Погодио је Пушкина у стомак и овај је пао лицем у снег. Придигавши се на колена, уперио је пиштољ у супарника, покушавајући да опали. Поквашени пиштољ је затајио. Пушкину је дозвољено да пиштољ замени, али испаљени метак је само окрзнуо Д'Антеса. Пушкину је брзо пружена лекарска помоћ, али спаса није било.
- Александар Сергејевич Пушкин преминуо је два дана касније, 10. фебруара 1837.

РОМАН У СТИХОВИМА ЕВГЕНИЈЕ ОЊЕГИН

- Роман у стиховима Евгеније Оњегин **настајао је читавих осам година**, од 1823. до 1831. године, а појединачне главе су штампане засебно у различитим околностима песниковог живота.
- Идеја о овом делу јавила се за време прогонства у Молдавију када је песник имао 24 године. Алузије на то своје прогонство даје и у првој глави Евгенија Оњегина описујући Петроград (...ал' мени север слабо прија...).
- **ОЊЕГИНСКА СТРОФА**: врста строфе од 14 стихова која се може рашчланити на 3 катрена и 1 дистих са схемом риме: абаб ццдд еффе гг.

ЕВГЕНИЈЕ ОЊЕГИН

*И болест, чије су порекло
Морали наћи већ лекари,
Сплин, како би се негде рекло,
Наша чамотиња у ствари,
овладала је њим помало.
Зацело њему није стало
Самоубиство да покуша,
Ал'сада му је хладна душа;
Ко Child Harold је недосежан
Иш'о у салон из салона;
Ни сплетке света, драж бостона,
Ни уздаси, ни поглед нежан,
Баш ништа пажњу да му скрене,
Ни да га троне, да га прене.*

Сплин (енг. spleen) може се превести као чамотиња, то јест осећање испразности и усамљености човека, губљење духовног упоришта у свету.

Денди (енг. dandy) - за Бодлера је дендизам симбол “аристократске супериорности духа”. Своје неприпадање свету обичних људи денди испољава крајњом рафинираношћу и елеганцијом у свом изгледу и понашању.

СУВИШАН ЧОВЕК – тип романтичарског јунака. Осећа се супериорно у односу на околину, али се у животу предаје бесциљности, а снажно осећање досаде и бесмисла тера га на лутање.

ВЛАДИМИР ЛЕНСКИ

- Владимир је млад, наиван младић руско-немачког порекла. Он уживао у писању песама и у љубави према својој вереници Олги Лариној, која му је била обећана још од детињства.
- О њиховом пријатељству Пушкин каже да се „стекло из досаде”, али и да је Оњегин имао пуно разумевања и симпатије према младом Ленском, јер је у њему видео своје некадашње снове и илузије.
- Ленски позива Оњегина на прославу Татјаниног имендана.
- Оњегин је иритиран гостима који оговарају њега и Татјану, и љут на Ленског што га је убедио да дође. Он одлучује да му се освети плешући и кокетирајући са Олгом.
- Наиван и неискусан, Ленски је повређен и изазива Оњегина на двобој; Оњегин то нерадо прихвата.

ДВОБОЈ ОЊЕГИНА И ЛЕНСКОГ

Током дуела, Оњегин невољно убија Ленског.

Након тога, он напушта своје имање, и путује иностранством како би умањио свој осећај кривице и кајање.

ОЛГА ЛАРИНА

- Олга Ларина је специфична, мада честа појава у друштву тога времена. Она је површна и ужива у флерту и ласкању од стране мушкараца. Из стихова се може схватити да је она по изгледу лепша од своје сестре Татјане. Она је права дама и понаша се у друштву као и градске даме.
- Након смрти вереника, она најпре свакодневно, а касније све ређе посећује гроб свог драгог, да би убрзо, на крају сасвим заборавила и удала се за капетана. Њена удаја показује да можда њена осећања и нису била онолико дубока и чиста као и Владимирова.

ТАТЈАНА ЛАРИНА

Један од највише анализираних и најлепших ликова у руској литетатури је лик Татјане Ларине.

Татјана Ларина је одрасла и духовно се развијала у **здрој сеоској средини, коју одликује патријархални начин живота**. Она се као дете повлачи у свет маште и снова. Своју срећу не налази у дечјим играма, већ у причама. Њена младост је испуњена надама и најтананијим осећањима. Она чезне за нечим необичним, нестварно лепим. Њена лепота излази из снаге њених осећања, племенитости и искрености.

Сусрет са Евгенијем Оњегоном за њу постаје судбоносан и у њему види остварење свих својих младалачких снова. У писму искрено изражава своја најдубља осећања и велику љубав према њему. Тиме она крши друштвене норме, обичаје и правила понашања.

ТАТЈАНИНО ПИСМО

Пишем вам - шта бих знала боље?

И шта вам више могу рећи?

Сад зависи од ваше воље

Презрење ваше да л' ћу стећи.

Ал' ако вас мој удес худи

Бар мало троне и узбуди,

Ви ме се нећете одрећи.

Да ћутим ја сам прво хтела,

И за срамоту мојих јада

Не бисте знали ви ни сада,

Бар да се надам да сам смела

Да ћете опет к нама доћи

И да ћу ма и ретко моћи

У селу да вас видим нашем,

Да се веселим гласу вашем,

Да вам што кажем, па да затим

О истом мислим и да патим

Дане и ноћи дуге сама

Док не дођете опет к нама.

Ал' особењак ви сте, знамо,

И тешка вам је селска чама,

А ми... ми ничим не блистамо,

Но искрено смо ради вама.

Што дођосте у наше село?

У степи, где мој живот траје,

Ја не бих срела вас зацело

И не бих знала патња шта је.

Смиривши бурне осећаје,

▪ Можда бих једном (ко ће знати?)

По срцу нашла друга верна

И била бих му жена смерна,

А својој деци добра мати.

Други!... Ал' не, ја ником не би'

На свету дала срце своје!

Одувек тако писано је...

Небо је мене дало теби;

Мој живот сав је јемство био

Да ћу те срести измеђ' људи;

Знам, Бог је тебе упутио,

Мој заштитник до гроба буди...

У снове си ми долазио,

И невиђен си био мио,

Твој поглед ме је свуд прогањо,

У души давно глас одзвањао...

Не, није ми се сан то снио,

Јер чим си ушо, ја сам знала,

Сва премрла и успламсала,

И рекла: он је ово био!

Ја тебе често слушах сама
 Говорио си са мном једном
 Кад просјаку помагах бедном
 И када блажих молитвама
 Буру и јад у срцу чедном.
 Зар ниси ти и оног трена,
 О, привиђење моје драго,
 Промако кроз ноћ као сена,
 Над узглавље се моје саго
 И шапнуо ми речи наде
 Љубави пуне и искрене?
 Ко си ти? чувар душе младе
 Ил' кобни дух што куша мене?
 Утишај сумње што ме гуше.
 Можда су све то сање моје,
 Заблуде једне младе душе,
 А сасвим друго суђено је...

Нек буде тако! што да кријем?
 Милости твојој дајем себе,
 Пред тобом сузе бола лијем
 И молим заштиту од тебе...
 Замисли: ја сам овде сама
 И никог нема да ме схвати;
 Сустајем и мој ум се слама,
 А немо моје срце пати.
 Чекам те: наде глас у мени
 Бар погледом оживи једним,
 Или из тешког сна ме прени
 Прекором горким и праведним!
 Заврших! Да прочитам, стрепим.
 Од стида више немам даха...
 Ал' ваша част ми јемчи лепим
 И предајем се њој без страха...

ТАТЈАНА ПОСЛЕ...

- Међутим, Евгеније Оњегин грубо одбија њену љубав.
- Лик Татјане Ларине се преображава после одласка Евгенија Оњегина. Она полако напушта свој свет младалачких снова и схвата да не може свој живот да претвори у дуго чекање на Евгенија Оњегина. Суочена са стварним животом своје узалудно чекање прекида удајом.
- Од наивне, једноставне девојке њен лик израста у зрелу јаку жену.

ОЊЕГИНОВО ПИСМО

Знам, разјашњење тужне тајне
Дубоко ће вас увредити.
Какав ће презир племенити
Изрећи ваше очи сјајне!
Шта хоћу? с каквом жељом кобном
Отворићу вам срце своје?
Каквом ће сад весељу злобном
Повода дати писмо моје!
Када ја у вашем срцу чедном
Нежности искру спазих једном,
Да верујем јој нисам смео;
Навици нисам дао маха,
Слободу празну нисам хтео
Да изгубим пун чудног страха.

Још једно нас је раставило...
Несрећни Ленски тад је пао...
Од свега што је срцу мило
Срце сам тада отргао;
Невезан ничим, ја сам затим
Мислио да слобода може
Да надокнади срећу. Боже!
Како погреших, како патим!
Не, да вас виђам, да вас пратим,
Да сваки осмех, поглед хватам
На вашем лицу и да патим,
Ваш глас да слушам и да схватам
Свом душом својом ваше чари
И савршенства од свих већа,

Да премирем крај вас у ствари,
И да се гасим... то је срећа!
А ја сам лишен свега тога;
Због вас ја лутам светом грубим;
Сваки је час живота мога
Драгоцен, а ја залуд губим
Већ и онако тешке дане
Судбином горком одбројане.
Мој век ће скоро да се скрати;
Ал' да бих био жив, у свести,
Ја сваког јутра морам знати
Да ћу вас током дана срести...

Бојим се да ће да се плаше
 Од моје молбе очи ваше
 Ко од лукавства које кујем...
 И гневни прекор ја већ чујем.
 Да знате како страшно боли
 Љубавном жеди бити морен,
 Умом у срцу које воли
 Гушити немир страшћу створен!
 Ја жудим да крај ваших ногу
 Са сузама и болом слијем
 Сву љубав, молбе, све што кријем,
 И све што још изрећи могу!
 А место тог, хладноћом лажном

И реч и поглед ја оружам,
 Говорим с вама о неважном
 И весео вам осмех пружам!...
 Да противим се себи, страсти,
 Више у моћи није мојој;
 Реших: у вашој ја сам власти
 И предајем се судби својој

ТАТЈАНИН ОДГОВОР ОЊЕГИНУ

XLIII

Млада и можда лепша ја сам
Била у бедном селу нашем,
И волела вас; и шта? шта сам
Нашла у хладном срцу вашем?
Одговор беше строгост сама.
Не, нови нису били вама
Девојке чедне љубав, јади...
И сада - боже! - крв се хлади
Када се у сну сетим тамном
Погледа оног, хладног гласа...
Ал' не кривим вас: тога часа
Поступили сте часно са мном,
И спасили ме од многих зала;
Свом душом вам на томе хвала...

XLIV

У пустињи, далеко, сама,
Ван таштина и дворске свите
Нимало се не свиђах вама...
Па што ме сада прогоните?
Што сада вашу пажњу скрећем?
Да л' зато што се сада крећем
У вишем друштву, што га примам,
Што углед и богатство имам?
Да л' што нас двор сад пази тако
Јер рањаван је муж у боју,
И што би сад срамоту моју
Приметили у друштву лако
И могла би у тој средини
Саблажњив углед да вам чини?

XLV

Ја плачем... Ако Тању јадну
Ви нисте још заборавили,
Уз гнев и вашу јеткост хладну
Мени би дани дражи били
- У мојој кад би било власти -
Од ове ваше срамне страсти
И писма оног што сте слали.
Некад сте барем поштовали
У мени младост пуну снова
И штедели сте срце врело.
А шта је сада вас довело
Пред моје ноге? раскош ова!
Зар с вашим срцем, с вашом части
Да робујете ситној страсти?

XLVI

Сва раскош та је, Оњегине,
 Позлата мог живота мучног;
 Јер чему све те светковине
 И успеси код света хучног?
 Дала бих радо одмах сада
 Све, све те крпе маскарада,
 Сав овај блесак, дим и сјај
 За своје књиге, дивљи гај.
 За боравиште наше бедно,
 За места где сам крај мог села
 Вас, Оњегине, некад срела,
 И за то гробље неугледно
 Где стоји крст и сенка грана
 Над гробом где је моја нана.

XLVII

А могућа је срећа била...
 Но удес мој је решен сада.
 А можда и ја, што бих крила,
 Непажљиво поступих тада.
 Заклињала ме мати јадна,
 А спремна беше душа хладна
 На сваку нову вољу неба.
 Удала сам се. Сада треба
 Да одете, јер ја вас молим.
 У срцу вашем поред страсти
 Поноса има, има части;
 Зашто да кријем? још вас волим,
 Ал' другом ја сам поверена
 И остаћу му верна жена".

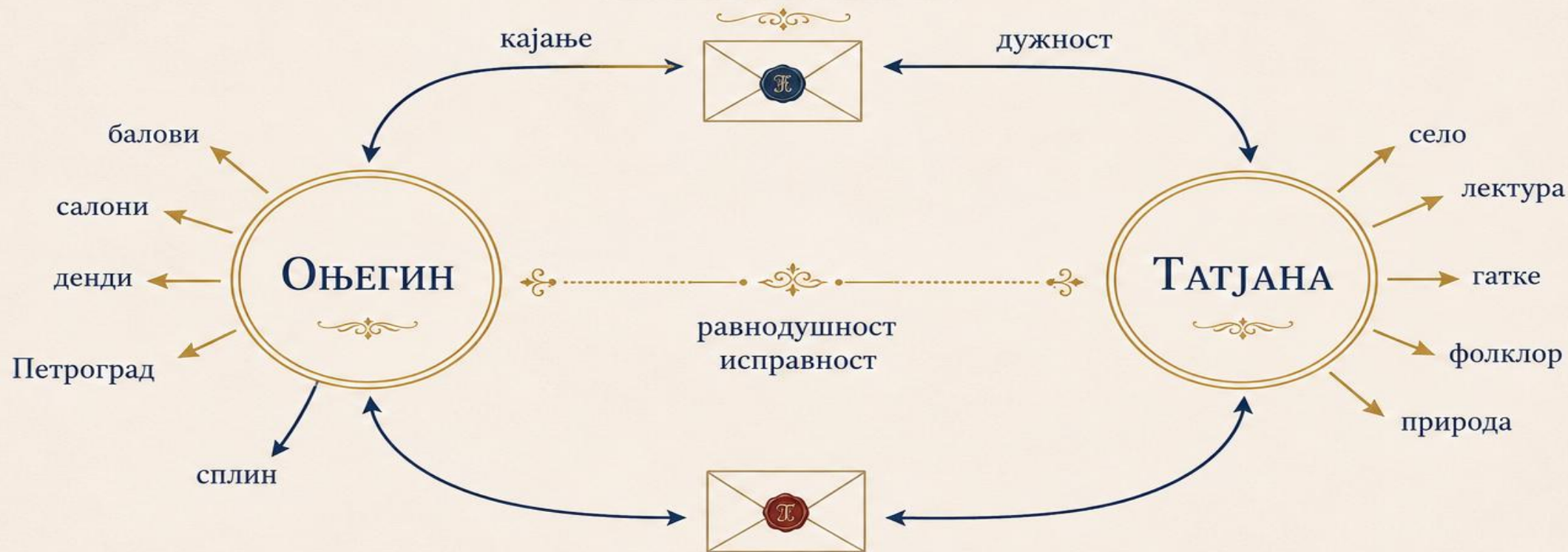

ТАТЈАНА КАО ПУШКИНОВ ИДЕАЛ ЖЕНЕ

- Оњегин је био задивљен променом која се с њом догодила: уместо плахе девојке, заљубљене, сиромашне и једноставне", појавила се "равнодушна принцеза", али изнутра је Татјана остала једнако чиста и морална као у младости. Зато га она одбија иако га воли.
- Чиста по природи, верна дужности, одгајана у традицијама народног морала, Татјана не може градити своју срећу на нечасти свога мужа.
- У двобоју дужности и осећања, разума и страсти, Татјана односи моралну победу.
- Пушкинова јунакиња није само идеал жене, већ људски идеал, каквог га је Пушкин желио видети.

ОЊЕГИНОВО ПИСМО

ТАТЈАНИНО ПИСМО

смрт

удаја

КЉУЧНЕ ТЕМЕ „ЕВГЕНИЈА ОЊЕГИНА“

- **љубав и промашени тренутак** — Татјана воли онда када Оњегин не уме да узврати; касније се њихове улоге мењају;
- **слобода и одговорност** — Оњегин жели независност, али његови поступци имају последице које не може поништити;
- **пријатељство и двобој** — трагедија Ленског показује колико друштвене конвенције, сујета и непромишљеност могу бити погубне;
- **село и град** — Татјанин свет природе, књига и породичне традиције супротстављен је салонском животу и друштвеној маски;
- **сазревање** — Татјана се мења споља, али задржава унутрашњу доследност и моралну снагу.